

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ПОПЕЛЬ Сергій Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Хмельницького університету управління і права імені Леоніда Юзькова*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3834-1049>

Анотація. У статті досліджено історичні передумови виникнення та еволюцію міжнародних фінансових організацій як ключових інститутів глобальної економіки. Розглянуто економічні, валютні та політичні чинники, що зумовили створення системи післявоєнного фінансового регулювання та започаткування Міжнародних фінансових інституцій. Узагальнено основні етапи розвитку міжнародних фінансових організацій – від відбудови економіки після Другої світової війни та подолання валютних криз 1970–1990-х рр. до їхньої трансформації у пострадянський період і сучасні завдання сталого розвитку. Виявлено, що роль МФО змістилася від забезпечення фінансової стабільності та кредитування відбудови до підтримки структурних реформ, управління борговими кризами та реалізації глобальних ініціатив у сфері розвитку. Окреслено сучасні виклики діяльності МФО в умовах геополітичної нестабільності, зростання багатополарності та конкуренції з боку нових фінансових інституцій.

Ключові слова. Міжнародні фінансові організації, фінансова стабільність, валютна система, глобальний розвиток

Постановка проблеми. З моменту становлення світового фінансового ринку уряди окремих країн, а також великі транснаціональні корпорації шукали ефективні механізми залучення фінансових ресурсів для реалізації масштабних інфраструктурних, соціальних та економічних проєктів. Проте протягом тривалого часу обсяги доступного капіталу були обмежені виключно фінансовими можливостями країн-позичальників, що створювало дисбаланси у доступі до ресурсів між розвиненими та країнами, що розвиваються.

В умовах таких обмежень постала потреба у створенні нових інституційних механізмів, здатних мобілізувати значні обсяги позичкового капіталу та забезпечити стабільне довгострокове фінансування незалежно від політичної чи економічної кон'юнктури окремих держав. Реалізацією цього завдання стало формування міжнародних фінансових організацій — таких як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші. Вони не лише надали доступ до фінансових ресурсів для великої кількості країн, а й започаткували нову модель глобальної фінансової взаємодії, що базується на принципах солідарності, стабільності й інституційної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасних дослідженнях все більшу увагу приділяють вивченню історії виникнення та розвитку міжнародних

фінансових організацій як ключових елементів глобальної економічної системи. Так, Аккомінотті О. та Уголіні С. досліджують історичні передумови формування МФО та їх роль у забезпеченні післявоєнної економічної стабільності [1]. Джеймс М. Боутон аналізує ключові події та ідеї, що визначили становлення Міжнародного валютного фонду та Банку міжнародних розрахунків, підкреслюючи вплив економічних криз і політичних рішень на функціонування цих установ [2]. Крянке М. зосереджується на співпраці МВФ та Світового банку до та після глобальної фінансової кризи, розкриваючи особливості взаємодії міжнародних фінансових організацій у кризових умовах [3].

Роль МФО в сучасному глобальному фінансовому середовищі також досліджують у контексті появи нових інституцій. Айхенгрін Б. підкреслює значення Бреттон-Вудської системи та її інституцій у стабілізації валютних курсів і відбудові економік після Другої світової війни [4]. Райнхарт К. М. і Требеш К. досліджують діяльність МВФ у 1950–1960-х роках, аналізуючи програми кредитування країн з дефіцитом платіжного балансу та їх вплив на післявоєнне відновлення [5]. Ван Х. аналізує створення Нового банку розвитку та Азійського банку інфраструктурних інвестицій, показуючи, як ці організації реагують на потреби країн, що розвиваються, та зміцнюють багатополарність світової фінансової системи [6].

Попри значний інтерес сучасних науковців до цієї теми недостатньо вивченими залишаються питання еволюції міжнародних фінансових організацій у контексті їхньої трансформації від інструментів відбудови та стабілізації до механізмів підтримки структурних реформ, управління борговими кризами та реалізації сучасних глобальних ініціатив. Крім того, мало уваги приділено дослідженню етапів розвитку міжнародних фінансових організацій та їхньої діяльності у відповідь на глобальні економічні та політичні виклики. Що і обумовлює необхідність продовження наукових розвідок у зазначеній сфері.

Метою статті є дослідження еволюції міжнародних фінансових організацій та їхньої ролі у підтримці фінансової стабільності, структурних реформ і глобальних ініціатив.

Виклад основних результатів. Сьогодні МФО є провідними фінансовими інституціями глобальної економіки, які відіграють важливу роль у стабілізації фінансових систем і підтримці соціально-економічного розвитку країн. Вони надають державам доступ до значних фінансових ресурсів, що використовуються для покриття дефіциту бюджету, обслуговування зовнішнього боргу, реалізації масштабних інфраструктурних проєктів, а також для впровадження структурних реформ у різних секторах економіки. Завдяки механізмам технічної допомоги, аналітики та моніторингу, МФО також сприяють формуванню ефективної економічної політики та інтеграції країн у глобальні ринки.

Проте такий вплив і функціональна потужність МФО стали результатом тривалого процесу інституційного становлення, що відображав зміну глобальних економічних викликів, політичних реалій і потреб країн у міждержавному фінансовому співробітництві. На етапі свого формування ці організації виникли як відповідь на глибокі економічні потрясіння ХХ століття, зокрема світові війни, валютну нестабільність і потребу в післявоєнному відновленні. Для повного розуміння сучасної ролі МФО необхідно проаналізувати передумови їхнього виникнення, які заклали основи для формування нової моделі міжнародного фінансового управління. Загалом, науковці, які досліджують цю проблематику, виокремлюють значну кількість причин їх виникнення, серед яких основні наведено в табл. 1.

Передумови виникнення міжнародних фінансових організацій

Передумова	Сутність
Економічна дестабілізація після Першої світової війни	Після завершення війни багато держав зіткнулися з різким зростанням державного боргу, інфляцією та економічною ізоляцією. Руйнування фінансових систем зумовило необхідність міжнародної координації та зовнішньої підтримки для відновлення економічної стабільності.
Велика депресія 1929–1933 років.	Глобальна економічна криза продемонструвала неефективність суто національних заходів у боротьбі з рецесією. Відсутність механізмів міжнародної фінансової взаємодії лише поглибила негативні наслідки кризи.
Колапс золотого стандарту та валютна нестабільність.	Девальвації, знецінення національних валют та конкурентна валютна політика підірвали довіру до міжнародної фінансової системи. Постала необхідність створення стабільної валютної системи та запобігання валютним війнам.
Недостатність фінансових ресурсів для розвитку.	Значна кількість країн не мала доступу до довгострокових кредитів для реалізації інфраструктурних та соціальних проєктів. Закритість ринків капіталу, обмеженість ресурсів і високі ризики унеможлилювали сталий економічний розвиток.
Необхідність повоєнного відновлення після Другої світової війни.	Масштабні руйнування в Європі та Азії вимагали координації міжнародних зусиль і значних фінансових ресурсів. Для цього постала потреба у централізованому механізмі фінансування реконструкції.
Політична воля до міжнародного співробітництва (Бреттон-Вудська конференція 1944 р.).	Провідні держави усвідомили необхідність формування нової світової економічної системи. На конференції було ухвалено рішення про створення МВФ та МБРР як основи нової післявоєнної фінансової архітектури.
Глобалізація економічних зв'язків.	Інтенсифікація міжнародної торгівлі, руху капіталу та діяльності транснаціональних компаній посилила взаємозалежність національних економік. Це зумовило потребу у створенні організацій, здатних регулювати міждержавну фінансову взаємодію.

Джерело: узагальнено автором на основі [1-3]

Варто зауважити, що передумови, наведені у таблиці 1, свідчать про складний і взаємопов'язаний характер економічних, валютних та політичних чинників, які спільно формували умови для виникнення міжнародних фінансових організацій. Економічні кризи, інфляційні процеси, девальвації та нестабільність валютних систем посилювалися політичними рішеннями і глобальними подіями, такими як війни та депресії. Ця сукупність викликів формувала нову реальність світової економіки, у якій традиційні національні механізми регулювання виявилися недостатніми для забезпечення стабільності та сталого розвитку.

Отже, сукупність цих факторів та передумов створили об'єктивну потребу у формуванні нових інституцій, здатних координувати фінансову взаємодію між державами, забезпечувати стабільність валютних систем та підтримувати післявоєнну відбудову. Реакцією міжнародної спільноти на ці виклики стало поступове створення міжнародних фінансових організацій. У табл. 2 наведено хронологію заснування ключових МФО, що стали фундаментом сучасної глобальної фінансової архітектури.

Хронологія створення найбільших МФО світу

№	Назва МФО	Рік заснування
1.	Банк міжнародних розрахунків (Bank for International Settlements, BIS)	1930
2.	Міжнародний валютний фонд (International Monetary Fund, IMF)	1944
3.	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (International Bank for Reconstruction and Development, IBRD)	1944
4.	Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation, IFC)	1956
5.	Європейський інвестиційний банк (European Investment Bank, EIB)	1958
6.	Міжамериканський банк розвитку (Inter-American Development Bank, IDB)	1959
7.	Міжнародна асоціація розвитку (International Development Association, IDA)	1960
8.	Центральноамериканський банк економічної інтеграції (Central American Bank for Economic Integration, CABEL)	1960
9.	Африканський банк розвитку (African Development Bank, AfDB)	1964
10.	Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID)	1966
11.	Азійський банк розвитку (Asian Development Bank, ADB)	1966
12.	Карибський банк розвитку (Caribbean Development Bank, CDB)	1969
13.	Банк розвитку Латинської Америки та Карибського басейну, раніше Андська корпорація розвитку (Corporación Andina de Fomento, CAF)	1970
14.	Ісламський банк розвитку (Islamic Development Bank, IsDB)	1973
15.	Північний інвестиційний банк (Northern Investment Bank, NIB)	1975
16.	Арабський валютний фонд (Arab Monetary Fund, AMF)	1976
17.	Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA)	1988
18.	Європейський банк реконструкції та розвитку (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD)	1991
19.	Чорноморський банк торгівлі та розвитку (Black Sea Trade and Development Bank, BSTDB)	1997
20.	Євразійський банк розвитку (Eurasian Development Bank, EDB)	2006
21.	Азійський банк інфраструктурних інвестицій (Asian Infrastructure Investment Bank, AIIB)	2014

Джерело: розроблено автором

У табл. 2 наведено хронологію створення провідних міжнародних фінансових організацій, починаючи від Банку міжнародних розрахунків у 1930 році й до новітніх інституцій, заснованих у XXI столітті. Ця візуалізація дозволяє простежити, як поступово формувалася глобальна фінансова архітектура у відповідь на ключові виклики світової економіки. Відповідно до наведених дат, видно, що створення МФО було не одномоментним актом, а розтягнутим у часі процесом, який відображає еволюцію потреб міжнародного співтовариства.

З огляду на це, історію становлення та розвитку міжнародних фінансових

організацій доцільно розглядати поетапно. Кожен етап пов'язаний з конкретними економічними умовами, глобальними потрясіннями та політичними обставинами, які зумовили появу нових інституцій або трансформацію вже існуючих (рис. 1).

Такий поділ дає змогу краще зрозуміти логіку розвитку світової фінансової системи та роль МФО в її стабілізації, реформуванні й адаптації до нових реалій. Далі проаналізуємо кожен із визначених етапів, з'ясувавши їхні ключові особливості та історичне значення.

Рис. 1. Етапи становлення та розвитку МФО

Джерело: розроблено автором

На першому етапі, що передував створенню сучасних інституцій, ідеї міжнародної фінансової співпраці почали активно формуватися після Першої світової війни, коли економіки багатьох країн опинилися в стані глибокої нестабільності. Війна спричинила значне зростання державних боргів, руйнування фінансових систем і порушення міжнародної торгівлі. У таких умовах виникла гостра потреба в механізмах координації грошово-кредитної політики між країнами, аби відновити стабільність валютних курсів та сприяти економічному зростанню. Саме тоді зародилися ідеї створення міжнародних інституцій, які могли б виконувати роль посередників між центральними банками різних держав.

Важливим кроком у цьому напрямі стало заснування у 1930 році Банку міжнародних розрахунків (BIS) – першої у світі організації, створеної спеціально для координації діяльності центральних банків. BIS став майданчиком для обміну інформацією, врегулювання фінансових операцій та узгодження монетарної політики. Його створення було спробою налагодити більш тісну міжнародну співпрацю в умовах нестабільності та захистити світову фінансову систему від криз, які ставали дедалі частішими [4].

Подальший розвиток подій підтвердив актуальність таких механізмів. Світова економічна криза 1929–1933 років, відома як Велика депресія, яскраво продемонструвала обмеженість національних заходів у боротьбі з глобальними економічними проблемами. Масове банкрутство підприємств, стрімке зростання безробіття та падіння виробництва супроводжувалися відсутністю ефективних міжнародних інструментів координації, що лише поглибило наслідки кризи. Цей

досвід остаточно підкреслив необхідність створення нових міжнародних структур і політик, здатних запобігати подібним катастрофам у майбутньому [4].

Наступний етап становлення міжнародних фінансових організацій розпочався із проведення Бреттон-Вудської конференції у липні 1944 року, метою якої було встановлення нового міжнародного валютного порядку після Другої світової війни. Делегати з 44 союзних держав прагнули створити інституції, які б сприяли міжнародній економічній співпраці та запобігли конкурентним девальваціям і економічному націоналізму, що призвели до Великої депресії.

У результаті конференції були засновані:

– Міжнародний валютний фонд – для нагляду за міжнародною валютною системою, підтримання стабільності валютних курсів та надання короткострокових кредитів країнам із дефіцитом платіжного балансу;

– Міжнародний банк реконструкції та розвитку – для фінансування відбудови післявоєнних економік і розвитку країн, що розвиваються.

Бреттон-Вудська система встановила режим фіксованих валютних курсів, де валюти прив'язувалися до долара США, а сам долар був конвертований у золото за фіксованою ціною — 35 доларів за унцію. Така система намагалася поєднати переваги фіксованих курсів із гнучкістю, що забезпечувала конвертованість долара. Система мала забезпечити стабільні умови для міжнародної торгівлі та інвестицій, одночасно дозволяючи корекції у разі фундаментальних дисбалансів [7].

Створення МВФ і МБРР відіграло ключову роль у післявоєнному економічному відновленні та розвитку. Ці інституції забезпечили необхідні фінансові ресурси та консультації для відбудови економік, що зазнали руйнувань під час війни, а також сприяли інтеграції національних економік у стабільну глобальну систему. Їх заснування означало фундаментальний зсув у бік багатосторонньої співпраці в міжнародних економічних справах.

Після завершення Другої світової війни розпочався новий етап розвитку МФО, який характеризувався розширенням функцій і впливу МФО, передусім МВФ та Світового банку, а саме сприяння реконструкції зруйнованих економік, наданню кредитів для розвитку інфраструктури, боротьбі з бідністю.

Так, МВФ у 1950–1960-х роках спрямовував переважну частину своїх програм до розвинених західних економік, зокрема до Великобританії, Франції, Ісландії, Італії, Іспанії, Португалії та США. У цей час кредити МВФ були важливим інструментом підтримки платіжного балансу та стабілізації валют, а також забезпечували країнам доступ до валютних резервів для фінансування імпорту товарів, необхідних для післявоєнної відбудови. [5].

У перші десятиліття після Другої світової війни Група світового банку зосереджувався на наданні кредитів для реконструкції Європи, а пізніше – на фінансуванні масштабних інфраструктурних проектів у сфері енергетики, транспорту, водопостачання та сільського господарства. Міжнародна асоціація розвитку, заснована в 1960 році, почала надавати пільгові кредити бідним країнам для боротьби з бідністю та стимулювання сталого розвитку. Таким чином, Група Світового банку стала одним із основних інструментів глобальної економічної підтримки та розвитку у повоєнний період [8].

Період 1945–1960 років також характеризувався створенням регіональних міжнародних фінансових організацій, які доповнювали діяльність МВФ та Світового банку. Зокрема, у 1966 році було засновано Азіатський банк розвитку (ADB), який став важливим інструментом фінансування економічного зростання та розвитку

інфраструктури в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Аналогічно, у цей період було започатковано Африканський банк розвитку, що сприяв мобілізації ресурсів для країн Африки, які прагнули подолати наслідки колоніалізму і сприяти сталому розвитку. Ці регіональні МФО відіграли ключову роль у розширенні фінансової підтримки на глобальному рівні, орієнтуючись на специфічні потреби регіонів і посилюючи співпрацю між країнами з подібними економічними викликами.

Крім того, зазначений етап розвитку та становлення міжнародних фінансових організацій характеризується початком поступової лібералізації валютних курсів і міжнародних фінансових ринків. Хоча Бреттон-Вудська система передбачала фіксовані курси валют, у 1950–1960-х роках країни почали впроваджувати заходи для більшої гнучкості валютних курсів та лібералізації руху капіталу. Зокрема, у 1958 році одинадцять європейських країн запровадили зовнішню конвертованість своїх валют, що стало важливим кроком на шляху до відкритості фінансових ринків [9].

Наступний етап розвитку міжнародних фінансових організацій характеризувався суттєвими змінами у світовій валютній системі та фінансовій архітектурі.

У 1970–1990-х роках відбулася значна перебудова світової фінансової архітектури, що включала перехід від фіксованих валютних курсів до плаваючих. Цей процес розпочався після того, як у 1971 році США оголосили про припинення прямої конвертованості долара в золото, що стало відомо як «Ніксонівський шок». Це рішення призвело до розпаду Бреттон-Вудської системи, яка базувалася на фіксованих валютних курсах, і відкриття шляху до більш гнучких механізмів визначення валютних курсів [10].

У 1973 році більшість основних валютних ринків перейшли до режиму плаваючих валютних курсів, де обмінні курси визначалися ринковими силами попиту та пропозиції. Цей перехід дозволив країнам більш гнучко реагувати на економічні зміни та проводити незалежну монетарну політику. Однак це також призвело до збільшення волатильності валютних курсів і виникнення нових викликів для міжнародної фінансової стабільності [11].

Також, у 1970–1990-х роках було засновано кілька важливих міжнародних фінансових організацій, які сприяли розвитку регіонів і підтримці економік країн, що розвиваються, зокрема:

– у 1973 році – засновано Ісламський банк розвитку діяльність якого спрямована на фінансування проектів розвитку у країнах-членах Організації ісламського співробітництва, дотримуючись принципів ісламського фінансування;

– у 1975 році – створено Північний інвестиційний банк для підтримки інвестиційних проектів у північних регіонах Європи;

– у 1988 році – засновано Багатостороннє агентство гарантування інвестицій як частина Групи Світового банку для підтримки іноземних інвестицій через страхування ризиків.

Крім того, слід зазначити, що у цей період МВФ значно розширив свої функції у сфері кризового управління. МВФ почав активніше надавати фінансову допомогу країнам, що переживають кризові ситуації, у формі стабілізаційних кредитів із жорсткими макроекономічними умовами, спрямованими на відновлення макроекономічної стабільності та структурних реформ. Саме на цьому етапі міжнародні фінансові організації стали основними позичальниками на світовому ринку капіталу, тоді як раніше головними кредиторами виступали уряди країн. Це було зумовлено, зокрема, борговою кризою в Латинській Америці 1980-х років, коли через

масові дефолти державних боргів держави були змушені звертатися до МФО за фінансовою підтримкою.

З 1990-х розпочався новий етап розвитку міжнародних фінансових організацій, що припав на період глибоких геополітичних і економічних змін, зумовлених завершенням «холодної війни» та розпадом СРСР. Для підтримки переходу цих країн до ринкової економіки та стабілізації регіону в 1991 році був заснований Європейський банк реконструкції та розвитку. Основною метою ЄБРР стало фінансування проектів, спрямованих на розвиток приватного сектора, інфраструктури та впровадження ринкових реформ у країнах Центральної та Східної Європи, а згодом і Центральної Азії. З моменту створення ЄБРР відіграє ключову роль у підтримці трансформації країн, що раніше належали до радянської сфери впливу, надаючи довгострокові інвестиції, кредитування та консультації для реформування економік. Банк сприяє залученню приватних інвестицій, підвищенню прозорості та розвитку ринкових інститутів, що є необхідними складовими успішної економічної трансформації регіону. Європейський банк реконструкції та розвитку [12].

Слід зазначити, що у цей період посилилася критика МФО, особливо Міжнародного валютного фонду. Жорсткі умови фінансування, які накладають міжнародні фінансові організації, мають руйнівний вплив на бідні країни, що розвиваються. Країни змушені збільшувати експорт для своєчасної сплати боргів, навіть якщо це відбувається передчасно, коли їхні економіки та суспільства ще не є стабільними. Така політика призводить до цінових війн на світових ринках сировини, що знижує вартість ресурсів бідних регіонів та посилює економічну залежність від розвинених країн. Для підтримки стабільності валют уряди змушені скорочувати видатки, зменшувати споживання і скасовувати фінансові регуляції, що веде до зниження вартості праці, нестабільності капітальних потоків та соціальних заворушень. Застосування таких структурних умов часто викликає значне соціальне напруження і масові протести проти МВФ у різних країнах світу. Для утримання валютного курсу урядам радять прив'язувати національні валюти до долара США, але це спричинює додаткові витрати через необхідність підвищення процентних ставок. В результаті програми МФО, хоч і мають на меті стабілізацію економіки, часто поглиблюють соціально-економічні проблеми та затримують сталий розвиток країн, що розвиваються [13].

Також, у зазначений період міжнародні фінансові організації значно змінили свої стратегії, почавши робити більший акцент на соціальні, екологічні та інституційні реформи. Визнання того, що сталий розвиток неможливий без боротьби з бідністю, захисту навколишнього середовища та розвитку людського капіталу, призвело до запровадження Стратегій зниження бідності (Poverty Reduction Strategy Papers, PRSP), які стали основою комплексної співпраці МФО з країнами, що розвиваються. Ці зміни відзначили перехід від жорстких програм структурної перебудови до більш збалансованих підходів, що враховують соціальні та екологічні аспекти розвитку [14].

З 2010 років розпочався сучасний етап у розвитку МФО, який характеризується зростанням багатополярності та появою нових інституцій, які репрезентують альтернативу традиційній Бреттон-Вудській системі. Так, у цей період було створено Новий банк розвитку (NDB) і Азійський банк інфраструктурних інвестицій (АІВ).

Основними причинами створення нових інституцій були [6]:

1. Незадоволення країн, що розвиваються, через недостатнє представництво та повільні реформи у традиційних МФО. Західна домінанта у Світовому банку та МВФ, високі бар'єри входу й бюрократія обмежували доступ держав Глобального Півдня до

фінансування й управлінських рішень. NDB і АІВ створювалися з метою нівелювання цих прогалів, прагнучи надати більшу роль країнам, що розвиваються.

2. Посилення економічної ваги країн БРІКС. Частка БРІКС у світовому ВВП зросла з 8 % у 2000-х до ~ 22 % наприкінці 2010-х, а за паритетом купівельної спроможності – до рівня G7. Такий ріст впливу створив запит на нові інститути, де країни БРІКС могли б більш справедливо представити свої інтереси.

3. Ініціатива «Один пояс, один шлях» і потреба у масштабному фінансуванні інфраструктури. АІВ виник як інструмент, здатний мобілізувати довгостроковий капітал для мережевої інтеграції, транспортних, енергетичних і цифрових проєктів у регіоні, що відображує прагнення Китаю до формування платформи для реалізації цієї ініціативи.

Слід зазначити, що NDB та АІВ відображають різні підходи до глобального фінансового врядування. NDB (БРІКС-банк) був створений на основі індійської ініціативи 2010 року як результат обговорень на форумах G20 та академічних дискусій БРІКС і відзначається рівноправним управлінням серед країн-засновниць, де всі учасники мають рівний вплив на прийняття рішень. Натомість АІВ є ініціативою Китаю, що почала формуватися з 2009 року і офіційно було створено у 2015 році. Азійський банк інфраструктурних інвестицій був створений для ефективного реагування на великі потреби регіону в розвитку інфраструктури та інвестиціях, при цьому Китай відіграє провідну роль у визначенні політики банку [6].

Водночас активна участь Китаю у NDB та АІВ відображає зростання впливу нових центрів сили у глобальній фінансовій системі. Це сприяє формуванню більш багатополлярної архітектури МФО, де значну роль відіграють не лише традиційні міжнародні організації, але й нові банки, орієнтовані на потреби країн, що розвиваються, а також на реалізацію інфраструктурних, «зелених» і цифрових проєктів.

Паралельно з цим сучасні міжнародні фінансові організації активно переорієнтовуються на підтримку сталого розвитку, «зеленої» економіки та цифрової трансформації. Це проявляється у впровадженні комплексних стратегій, спрямованих на зменшення вуглецевого сліду проєктів, підтримку відновлюваної енергетики, енергоефективних технологій та екологічно безпечної інфраструктури. Традиційні МФО, такі як Світовий банк і МВФ, інтегрують екологічні, соціальні та інноваційні критерії у процеси фінансування, включаючи випуск «зелених» і соціальних облігацій, підтримку інфраструктурних і цифрових проєктів у країнах, що розвиваються [15].

Висновки. Таким чином, міжнародні фінансові організації залишаються ключовим інструментом глобальної економіки, забезпечуючи підтримку розвитку країн та сприяючи досягненню цілей сталого розвитку. Вони відіграють важливу роль у подоланні економічних та валютних криз, впровадженні структурних реформ.

Дослідження показало, що діяльність МФО постійно трансформується відповідно до сучасних викликів, включаючи геополітичну нестабільність, багатополлярність та конкуренцію з новими фінансовими інституціями. Водночас МФО забезпечують фінансову підтримку для реалізації глобальних ініціатив у сфері розвитку, сприяють модернізації економік та зміцненню фінансової стабільності.

Отже, ефективна діяльність міжнародних фінансових організацій є важливим чинником глобальної економічної стійкості та сталого розвитку, а подальше посилення їхньої ролі сприятиме зміцненню економічної стабільності країн з перехідними економіками та реалізації міжнародних ініціатив розвитку.

Список використаної літератури

1. Accominotti O., Ugolini S. International trade finance from the origins to the present. arXiv. 2020. URL: <https://arxiv.org/abs/2012.12321>
2. Boughton J. M. The IMF and the Force of History: Ten Events and Ten Ideas that Have Shaped the Institution. IMF Working Papers. 2004. No. 075. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781589063601/back-1.xml>
3. Kranke M. IMF–World Bank Cooperation Before and After the Global Financial Crisis. Global Policy. 2019. Vol. 11, Iss. 1. P. 15–25. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12743>
4. Eichengreen B. Globalizing Capital: A History of the International Monetary System. Princeton: Princeton University Press, 2008. 344 с. URL: <https://archive.org/details/globalizingcapit0000eich>
5. Reinhart C. M., Trebesch C. The International Monetary Fund: 70 Years of Reinvention. 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/314545562_The_International_Monetary_Fund_70_Years_of_Reinvention
6. Wang H. The New Development Bank and the Asian Infrastructure Investment Bank: China’s Ambiguous Approach to Global Financial Governance. Development and Change. 2019. Vol. 50, No. 1. P. 221–244. URL: https://www.wita.org/wp-content/uploads/2019/02/Wang-2019-Development_and_Change.pdf
7. Dooley M. P., Folkerts-Landau D., Garber P. An Essay on the Revived Bretton Woods System. NBER Working Paper No. 9971. National Bureau of Economic Research, 2003. 11 с. URL: <http://www.nber.org/papers/w9971>
8. World Bank. History and Projects. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/history>
9. International Monetary Fund. Money Matters: An IMF Exhibit — The Importance of Global Cooperation. URL: https://www.imf.org/external/np/exr/center/mm/eng/mm_dr_05.htm
10. U.S. Department of State. Nixon Shock. URL: <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/nixon-shock>
11. International Monetary Fund. Money Matters: An IMF Exhibit — The Importance of Global Cooperation. URL: https://www.imf.org/external/np/exr/center/mm/eng/mm_dr_05.htm
12. Історія ЄБРР. URL: <https://www.ebrd.com/home/who-we-are/ebrd-history.html>
13. Shah A. Structural Adjustment — a Major Cause of Poverty. URL: <https://www.globalissues.org/article/3/structural-adjustment-a-major-cause-of-poverty>
14. Світовий банк. World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty. Вашингтон, округ Колумбія: Світовий банк, 2001. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/230351468332946759/pdf/226840WDR00PUB0ng0poverty0200002001.pdf>
15. World Bank. Innovative Strategies to Finance Sustainable Development. World Bank. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/04/13/innovative-strategies-to-finance-sustainable-development>

Дата надходження статті: 01.07.2025

Дата прийняття статті: 14.07.2025

Дата публікації статті: 28.09.2025